

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

В И С Н О В О К

До протоколу № 114
від 08 лютого 2023 року

до проекту Закону України
про внесення змін до деяких законодавчих актів України
щодо впорядкування надання та використання відпусток,
а також інших питань
(реєстр. № 8313 від 27.12.2022)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій розглянув на своєму засіданні 08 лютого 2023 року (протокол № 114) проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання та використання відпусток, а також інших питань (реєстр. № 8313 від 27.12.2022), поданий народними депутатами України Третьяковою Г.М., Цимбалюком М.М., Руцишиним Я.І. та іншими народними депутатами України, і зазначає таке.

За твердженням авторів законопроекту, метою цього законопроекту є уточнення та осучаснення окремих норм законодавства, що регулюють питання надання та використання відпусток.

Законопроектом пропонується внести до Кодексу законів про працю України, Закону України “Про відпустки”, Закону України “Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності”, Закону України “Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану”, Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”, Закону України “Про освіту”, Закону України “Про фахову передвищу освіту”, Закону України “Про державну службу” наступні зміни:

1. Порядок та умови надання відпусток для підготовки та участі в спортивних змаганнях регулюються трудовим та/або колективним договором.
2. Виключені норми щодо творчих відпусток та відпусток у зв'язку з профспілковим навчанням.
3. Відпустка при народженні дитини надається в чітко визначений термін – не пізніше трьох місяців з дня народження дитини. Батьку дитини, який не

перебуває у зареєстрованому шлюбі з матір'ю дитини, така відпустка надається після отримання відповідного рішення суду.

4. Щорічну відпустку може бути поділено на частини будь-якої тривалості за умови, що основна безперервна її частина становитиме не менше 14 календарних днів, не тільки на прохання працівника, але й за такої необхідності у роботодавця. При цьому поділ щорічної відпустки має бути відображений у графіку відпусток, який погоджується із профспілками.

5. Відпустка у зв'язку з усиновленням дитини надається незалежно від віку дитини.

6. У разі використання чи виплати грошової компенсації за додаткову відпустку працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину - особу з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи, працівник не користується правом на неї в календарному році звільнення на іншому підприємстві, в установі, організації.

7. Загальний максимальний термін надання працівнику відпустки без збереження заробітної плати за сімейними обставинами та з інших причин збільшується з 15 до 30 календарних днів на рік.

8. У період дії воєнного стану роботодавець може відмовити працівнику у наданні будь-якого виду відпусток (крім відпустки у зв'язку вагітністю та пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку), якщо такий працівник залучений до виконання робіт на об'єктах критичної інфраструктури, до виконання робіт, виробництва товарів оборонного призначення або до виконання мобілізаційного завдання (замовлення).

9. Щодо забезпечення військовослужбовців, звільнених у зв'язку з демобілізацією із військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, відпочинком тривалістю 60 робочих днів з виплатою двомісячного грошового забезпечення впродовж мобілізаційного періоду за рахунок Держаного бюджету України.

10. Виключений педагогічний та науково-педагогічний персонал із переліку осіб, за якими під час проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, або військової служби за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, зберігається попередній середній заробіток.

11. Щодо регулювання діяльності Національної служби посередництва і примирення та його заступників відповідно до Закону України "Про державну службу".

Головне науково-експертне управління Верховної Ради України, розглянувши законопроект, висловлює щодо його змісту такі зауваження.

ГНЕУ зазначає, що змінами до ст. 5 Закону України "Про відпустки" автори пропонують тривалість відпусток визначати цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами України, а також колективним договором, угодою та трудовим договором. Проте слід зазначити, що запропонований у проекті підхід не узгоджується з принципом юридичної визначеності, який є одним із складових елементів конституційного принципу верховенства права (ст. 8 Конституції України), оскільки залишається невизначеним, в яких випадках тривалість зазначених відпусток встановлюється законодавством, а в яких – колективним чи трудовим договором, в яких – законодавством і згаданими договорами.

ГНЕУ звертає увагу, що визначення тривалості відпусток безпосередньо у трудових договорах містить загрозу визначення різної тривалості відпусток для працівників з однаковими умовами праці, що порушуватиме вимоги ст. 2 КЗпП, згідно з якою забороняється будь-яка дискримінація у сфері праці, зокрема порушення принципу рівності прав і можливостей, пряме або непряме обмеження прав працівників за іншими ознаками, не пов'язаними з характером роботи або умовами її виконання.

Аналогічні зауваження стосуються також змін до ст. 76 КЗпП, якими визначається, що тривалість щорічних додаткових відпусток, умови та порядок їх надання встановлюються не тільки нормативно-правовими актами України (як це передбачено чинною редакцією цієї статті), але і трудовим та/або колективним договором.

Що стосується предметів відання Комітету з питань освіти, науки та інновацій.

У проекті передбачається виключення з КЗпП (ст. 77) та Закону (п. 3 ч. 1 ст. 4, ст. 16 Закону) вимоги надання працівникам творчих відпусток, тривалість, порядок, умови надання та оплати яких устанавлюються Кабінетом Міністрів України. Доцільність виключення такого виду відпусток у пояснювальній записці обґрунтовується тим, що “деякі положення законодавства про відпустки взагалі застаріли, не відповідають сучасним тенденціям, створюють додаткове адміністративне навантаження на роботодавців, працівників та органи державної влади, гальмуючи розвиток національної економіки”. Проте з такою аргументацією ГНЕУ не погоджується, оскільки творчі відпустки загалом спрямовані на розвиток наукового та кадрового потенціалу всіх сфер суспільної діяльності країни, що дозволить підвищити рівень високотехнологічного виробництва та забезпечити розвиток культури, науки, освіти тощо. Адже творчі відпустки надаються працівникам для закінчення дисертаційних робіт, написання підручників та в інших випадках, передбачених законодавством, зокрема, відповідно до ст. 54 Закону України “Про освіту”, ст. 30 Закону України “Про культуру”, ст. 21 Закону України “Про театр і театральну сферу” тощо, внесення змін до яких у проекті не передбачено. У цьому зв'язку варто також зауважити, що зазначені положення проекту не відповідають припису ст. 22 Конституції України, відповідно до якого при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод.

ГНЕУ зазначає про низку інших зауважень, у тому числі стосовно надання належного фінансово-економічного обґрунтування проекту, техніко-юридичних правок тощо.

Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, який визначено головним з розгляду цього законопроекту, у своєму висновку пропонує прийняти законопроект за основу, передбачивши при його доопрацюванні до другого читання можливість вносити відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України пропозиції і поправки щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у тексті законопроекту, інших структурних частин законопроекту та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правового регулювання законопроекту.

Міністерство освіти і науки України, розглянувши законопроект, надає низку зауважень.

Погоджуючись з необхідністю внесення зазначених змін, які усувають неузгодженість між положеннями законів України “Про освіту”, “Про фахову передвищу освіту” та частиною третьою статті 119 Кодексу законів про працю України (згідно з редакцією від 19.07.2022 за працівниками, призваними на військову службу, зберігається місце роботи і посада), заради справедливих і рівних умов для усіх військовослужбовців України, Міністерство звертає увагу на необхідність внесення змін до статті 39 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”, яка містить посилання на частину другу статті 57 Закону України “Про освіту” та частину третю статті 63 Закону України “Про фахову передвищу освіту”.

Міністерство також зазначає, що запропонована законопроектом грошова компенсація за всі невикористані дні щорічної відпустки у разі призову працівників (зокрема педагогічних та науково-педагогічних) на військову службу під час мобілізації, на особливий період, призову працівників за призовом осіб із числа резервістів в особливий період, позбавляє таких працівників права на саму відпустку, після закінчення військової служби, а також на виплату матеріальної допомоги на оздоровлення, яка надається при наданні щорічної основної відпустки і не надається у разі виплати компенсації за неї. Також у цих змінах зазначено не всіх осіб, перелічених у частині третій статті 119 Кодексу законів про працю України.

Крім того, експерти вважають недоцільним також виключення із Кодексу законів про працю України та Закону України “Про відпустки” положень щодо творчих відпусток, які надаються працівникам для закінчення дисертаційних робіт, написання підручників та в інших випадках, передбачених законодавством. Натомість пропонують внести зміни до статті 77 Кодексу законів про працю України та статті 16 Закону України “Про відпустки”, якими передбачити призупинення надання творчих відпусток на час дії воєнного стану та впродовж трьох місяців з дня його припинення або скасування. Водночас звертають увагу, що право на творчу відпустку педагогічним, науково-педагогічним, науковим та іншим працівникам визначено також у частині першій статті 54 Закону України “Про освіту”, частині шостій статті 5 та частині дванадцятій статті 44 Закону України “Про вищу освіту”, частині другій статті 30 Закону України “Про культуру”.

Також є зауваження до використання застарілої термінології, що стосується сфери освіти.

Міністерство соціальної політики України зазначає, що підтримує даний законопроект.

Разом з тим, Мінсоцполітики висловлює застереження, що під час реалізацій окремих положень законопроекту, які передбачають звернення до суду для підтвердження фактів спільного проживання та побуту для подальшого надання відпустки при народженні дитини її батьку, який не перебуває у зареєстрованому шлюбі з матір’ю дитини, з урахуванням суттєвого зниження фінансової спроможності населення України в умовах воєнного стану це буде додатковим фінансовим навантаженням для чоловіків під час війни, а також обмежуватиме права чоловіка на отримання вищезазначеної відпустки.

Підкомітет з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти на своєму засіданні 6 лютого 2023 року розглянув проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання та

використання відпусток, а також інших питань (реєстр. № 8313 від 27.12.2022). Народні депутати України, члени підкомітету підтримують зауваження та пропозиції, зазначені в експертному висновку Міністерства освіти і науки України (додається), зокрема, щодо недоцільності скасування законами творчих відпусток, натомість пропонується передбачити призупинення надання творчих відпусток на час дії воєнного стану та впродовж трьох місяців з дня його припинення або скасування. За результатами обговорення підкомітет пропонує Комітету ухвалити висновок рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні прийняти законопроект за основу та при доопрацюванні його до другого читання врахувати надані пропозиції.

Заслухавши інформацію голови підкомітету з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти та широко обговоривши положення законопроекту **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання та використання відпусток, а також інших питань (реєстр. № 8313 від 27.12.2022), поданий народними депутатами України Третяковою Г.М., Цимбалюком М.М., Руцишиним Я.І. та іншими народними депутатами України, за результатами його розгляду в першому читанні прийняти його за основу та при доопрацюванні його до другого читання врахувати пропозиції, зазначені в експертному висновку Міністерства освіти і науки України.

2. Направити цей висновок до Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів.

Голова Комітету

Сергій БАБАК